

Verkkolaskujen hankinta ja käyttö kunnissa

Tietojärjestelmätoimittajainfo
Kuntatieto-ohjelmasta 25.4.2017

Jari Vaine, erityisasiantuntija/rahoitusala
Suomen Kuntaliitto, kuntatalous

Ostolaskuprosessi

- Taloushallinnon näkökulmasta ostolaskuprosessi alkaa ostolaskun vastaanottamisesta ja päättyy laskun maksatukseen, kirjaukseen kirjanpitoon sekä arkistointiin
 - » Hankintaprosessin kokonaisuuteen aluksi kuuluu kuitenkin yleensä tarjouspyyntö ja tarjous sekä sopimus
 - » Yksittäisen tilauksen tasolla tilaukseen voi liittyä myös ostotilaus ja ostoehdotus sekä tavaran tai palvelun vastaanotto
- Verkkolaskun hyödyt:
 - » Samanlaisia yrityksille ja julkishallinnolle
 - Hyöty kasvaa suhteessa verkkolaskun integroitumiseen taloushallintoon tai operatiivisiin järjestelmiin
 - Suurimmat hyödyt tulevat laskun vastaanottajalle
 - » Kuntasektorilla vastaanotettiin v. 2008 n. 10 milj. laskua. Näistä n. 75 % käsitelty sähköisesti (Julkisen hallinnon suositukset JHS 155, liite 6)
 - » (Haastavan taloustilanteen edellyttämiä) säästöjä on mahdollista löytää myös hallinnollisista prosesseista

Kyselytutkimus (opinnäytetyö) kuntien ja kuntayhtymien verkkolaskun käytöstä v. 2016*)

- Yhteystietoja yhteensä 427, vastausprosentti 63,7 %
- Kuntien yhteystietoja 313, joista
 - » Manner-Suomessa 297, Ahvenanmaalla 16
 - » Vastanneita kuntia 211 / vastausprosentti 67,41 %.
- Kuntayhtymien yhteystietoja 114, joista
 - » Manner-Suomessa 108, Ahvenanmaalla 6
 - » Vastasi 61 / vastausprosentti 53,51 %
- Opinnäytetyön kysymyksenasettelu:
 - » Mitkä valmiudet kuntasektorin organisaatioilla on hyödyntää automaatiota ostolaskuprosesseissa?
 - » Kuinka suunnitelmallisesti taloushallinnon toimintaa kehitetään?
 - » Mitkä tekijät koetaan merkittävimmiksi esteiksi sähköistämisen tai automaation lisäämiselle?
 - » Paljonko voidaan saada aikaan säästöjä lisäämällä sähköistämistä ja automaatiota ostolaskujen käsittelyssä?

Ostolaskujen käsittelytapa ja -paikka

Osuus vastanneista

Vastaanotetaan paperisena

Vastaanotetaan sähköisenä

Skannataan ja käsitellään sähköisenä, oma henkilöstö

Skannataan (ulkopuolinen palveluntarjoaja), käsitellään sähköisenä

Arkistoidaan paperisena

Arkistoidaan sähköisenä

Kunnat Kuntayhtymät

77 % 78 %

85 % 95 %

59 % 54 %

30 % 37 %

31 % 22 %

70 % 75 %

- Manuaalisen työn vähenemisen lisäksi verkkolaskujen osuuden lisääminen hyödyttäisi kuntia ja kuntayhtymiä arkistoinnin järjestämisessä sekä vähentäisi kustannuksia, mikäli ulkoistettu skannauspalvelu muuttuisi tarpeettomaksi

Kunnan omassa talousyksikössä

Kuntayhtymän talousyksikössä

Kuntakonsernin talousyksikössä

Ostopalveluna ulkopuoliselta palveluntarjoajalta

Kunnat

74 %

4 %

2 %

19 %

Kuntayhtymät

2 %

74 %

2 %

23 %

Ostolaskupalvelun ulkoistaneet kuntakokoluokittain

Kokoluokka

yli 100 000
50 001 - 100 000
20 001 - 50 000
10 001 - 20 000
5 001 - 10 000
2 000 - 5 000
alle 2 000

Vastaajia

0
3
10
7
7
12
2

Prosenttiosuus

0 %
43 %
34 %
21 %
14 %
18 %
9 %

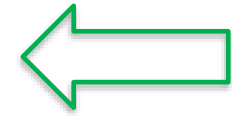
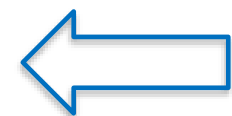
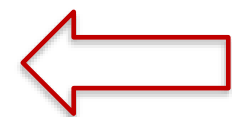
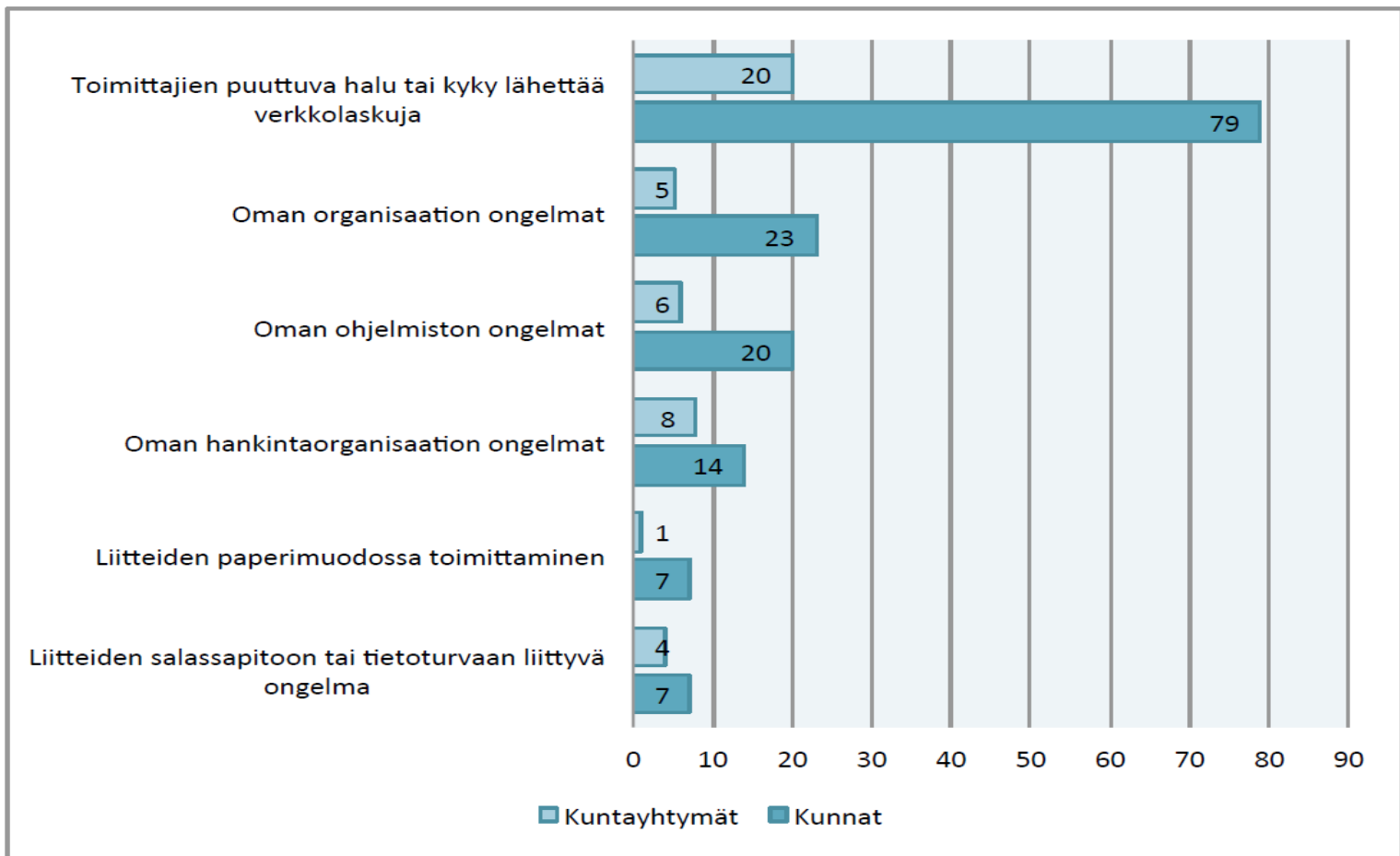
Ostolaskujen sähköisyysaste

Prosenttia laskuista	Vastaajia
0 - 10	30
11 - 20	11
21 - 30	5
31 - 40	17
41 - 50	40
51 - 60	52
61 - 70	51
71 - 80	32
81 - 90	19
91 - 100	13

- Vastaajista 167 vastaanotti ostolaskuista yli 50 % sähköisessä muodossa
- Alle 50 % sähköisessä muodossa vastaanotti 103 vastaajaa

- => Monilla kuntatoimijoilla mahdollista parantaa prosessien tehokkuutta

Sähköistä käsittelyä haittaavat tekijät

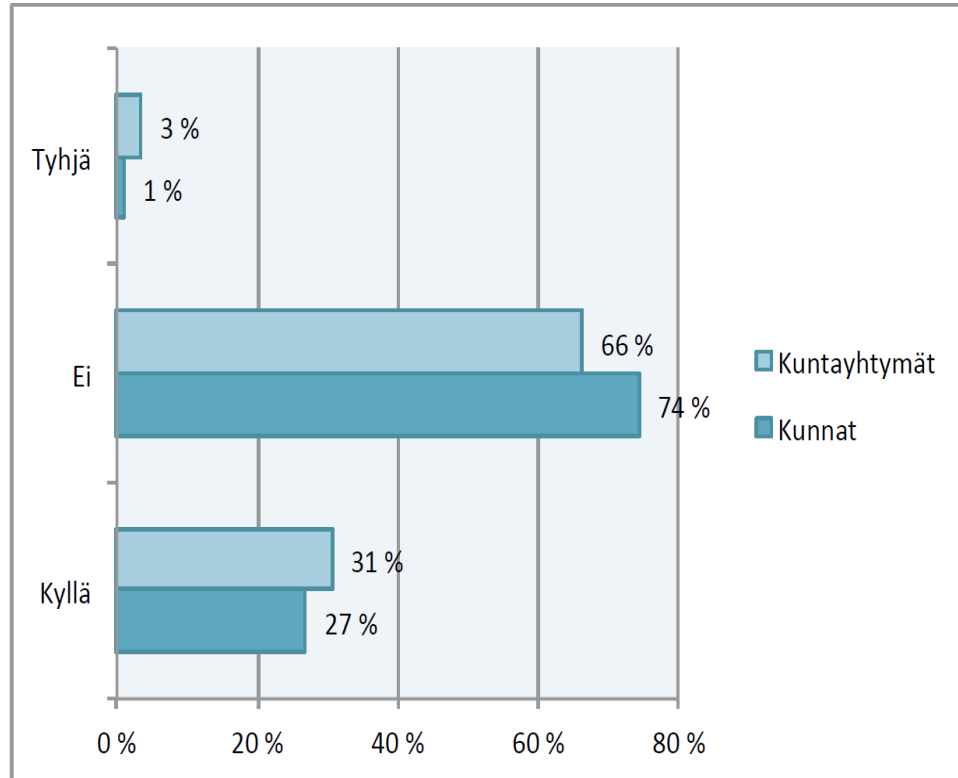

- Toimittajien puuttuva halu/kyky lähettää verkkolaskuja: toimittajina pieniä yrityksiä => haluttomia ottamaan käyttöönsä verkkolaskujen lähetystä tukevia järjestelmiä kustannusten vuoksi
- Oma organisaatio: johdon haluttomuus muuttaa toimintatapoja/tehdä prosesseja tehostavia investointeja
- Oma ohjelmisto: ohjelmiston käytettävyys
- Oma hankintaorganisaatio: huonot käytännöt hankinnassa, tiliöinnissä, laskujen kierrätyksessä jne
- Laskujen liitteiden ongelmat: toimittajien kykenemättömyys toimittaa verkkolaskujen mukana liitteitä sekä tietoturvariskit sähköisissä liitteissä

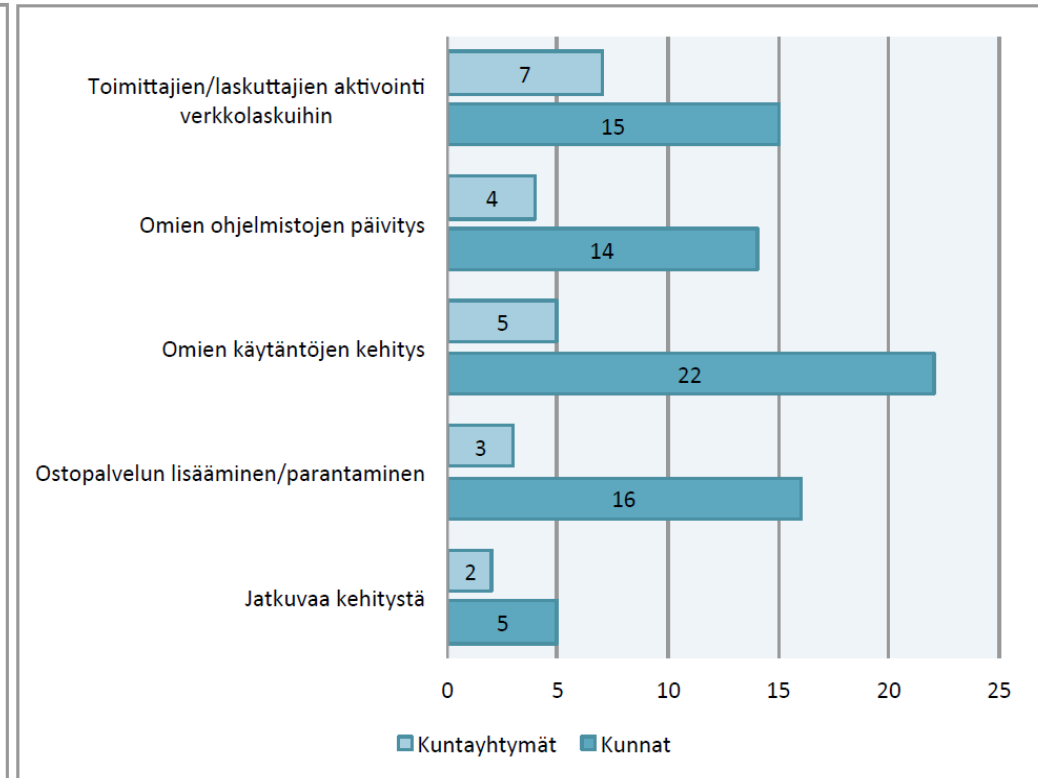
Ostolaskuprosessien kehittämishankkeet viimeisen kahden vuoden aikana

- Enemmistö ei => etenkin kunnissa tehostamisen mahdollisuuksia
- "Kyllä" vastaajien ostolaskujen sähköistämisen keskiarvo oli 61 %, "Ei" – vastaajilla 52 %

Kyllä / ei

Jos kyllä, mitä hankkeita

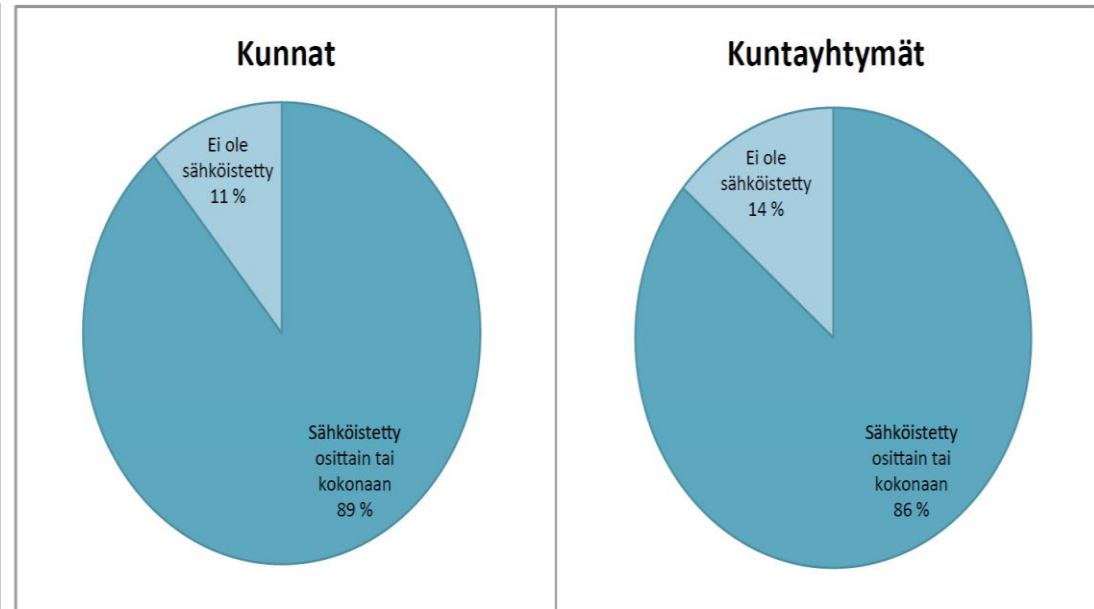
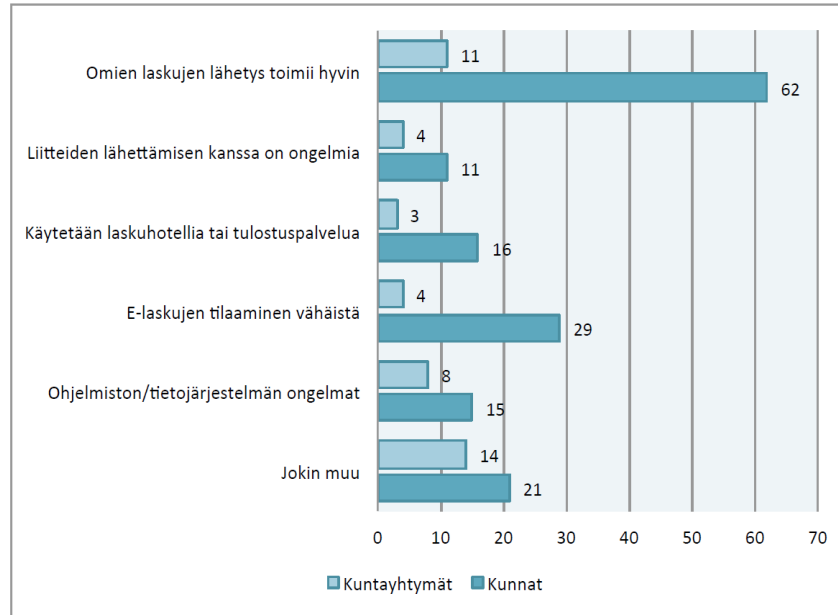

Kehityshankkeen tavoitteiden saavuttaminen

Kunnat Kuntayhtymät

Kyllä	42	16
Ei	30	11
Tyhjä	139	34

Oman laskutuksen toimivuus

Usea vastaaja maininnut kuntien lähettävän laskuja yksityishenkilöille (esim. vesilaskuja). Yksityishenkilöiden aktivoiminen e-laskuihin koettiin vaikeaksi.

Myös omien laskujen lähettämässä nousivat esille ongelmat liitteiden lähettämässä sekä ongelmat ohjelmistoissa tai tietojärjestelmissä.

Kuntien ja kuntayhtymien valmiudet lähettää omia laskuja sähköisessä muodossa - ero ei oleellinen

Johtopäätöksiä

- Vastanneiden kuntien ja kuntayhtymien sähköistämisasteet vaihtelivat suuresti
- Suuri osa kunnista käsittelee myös paperisia laskuja, myös arkistoi laskuja paperisena
 - » => Ostolaskuprosessit suurimmassa osassa organisaatioita oman vaikutusvallan piirissä
 - » Sähköisenä vastaanotettujen ostolaskujen osuus odotuksia pienempi => vain 32 vastaajaa ilmoitti osuuden olevan yli 80 %, 103 vastaajalla osuus alle 51 %, näistä 21 oli 0 %
- Suuri osa ei järjestänyt ostolaskuprosessien kehittämisen hanketta => toteutuneet hankkeet pääasiassa omien ohjelmistojen päivitystä tai omien käytäntöjen kehittämistä
- Merkittävimmät esteet: toimittajien ja yksityishenkilöiden haluttomuus käyttää verkkolaskuja, toimittajien puuttuvat valmiudet lähettää verkkolaskuja sekä omien organisaatioiden puutteet verkkolaskujen käsittelyohjelmistoissa
- Säästöpotentiaali:
 - » Vuoden aikana vastaanotetut ostolaskut sekä niiden sähköistämisaste
 - » Lisäksi JHS 155:n kustannusarvioita vastaanotettujen ostolaskujen käsittelykuluista
 - » Säästöpotentiaali laskettu kertomalla vastaajien paperimuodossa vastaanottamien laskujen määrä paperilaskun ja verkkolaskun käsittelykustannusten erotuksella.
 - » Verkkolaskun kustannuksena käytetty 10 euroa => yhden paperilaskun säästöpotentiaali on 20 euroa
- Vastanneiden yhteenlaskettu säästöpotentiaali 51,4 miljoonaa euroa
- Tulosten perusteella ostolaskuprosesseja voitaisiin tehostaa erilaisilla kehittämishankkeilla, jotka tähtäävät tietoisuuden lisäämiseen, verkkolaskujen käyttöönoton helpottamiseen sekä ohjelmistojen parantamiseen esim. hankemäärärahan avulla

Euroopan komission ehdotus julkisten hankintojen sähköistä laskutusta koskevaksi direktiiviksi 26.6.2013

Aloitteen keskeiset tekijät:

- **Sähköinen laskutus**
- Laadittava eurooppalainen standardi => tarkoitus parantaa erilaisten (kansallisten) järjestelmien yhteentoimivuutta
 - » Tavoitteena poistaa oikeudellista epävarmuutta, kohtuuttomia vaikeuksia ja uusia toiminnallisia kustannuksia talouden toimijoilta
 - » Vauhditetaan sähköistä laskutusta Euroopassa, osuus vain 4–15 % kaikista lähetetyistä ja vastaanotetuista laskuista
- **Täysin sähköiset hankinnat**
- Yksilöidään osa-alueet, joilla siirtymistä kokonaan sähköisiin hankintamenettelyihin olisi edistettävä, seuraavin toimin:
 - » yleistetään sähköisen laskutuksen käyttöä julkisissa hankinnoissa
 - » viedään eteenpäin standardointityötä
 - » laaditaan täysin sähköisiä hankintoja tukevia kansallisia strategioita
 - » jaetaan parhaita toimintamalleja

Direktiivi 2014/55/EU sähköisestä laskutuksesta julkisissa hankinnoissa (EU:n neuvosto 14.4.2014)

- Soveltamisala: vain julkisten hankintojen direktiiveissä tarkoitettut laskut
 - » Vain julkisen sektorin toimijoiden lähettämät laskut (kansallisella, alueellisella ja paikallistasolla)
- Antaa komissiolle toimivallan eurooppalaisen standardin luomiseen
 - » Ei kiellä hankintayksiköitä vastaanottamasta myös muun muotoisia laskuja, mutta kyettävä vastaanottamaan julkisia hankintasopimuksia ja käyttöoikeussopimuksia koskevat, standardin mukaiset sähköiset laskut
- Kv. standardisointijärjestöjen CEN, UN/CEFACT, ISO standardit + standardisointityö
 - » CENiä pyydetty kehittämään ja testaamaan verkkolaskustandardi = *semanttinen tietomalli*
 - » Ei korvaa olemassa olevia standardeja – kansallisia standardeja voi edelleen käyttää
 - » On ALV-direktiivin 2006/112/EY mukainen, huomioi yrityssektorin tarpeet
 - » CENiltä pyydetään lisäksi käytetyistä laskusyntakseista (*säännöstö kielen muodosta*) muutama direktiivin mukainen syntaksi
- Täytäntöönpano
 - » Standardin julkaiseminen 27.5.2017 mennessä
 - » Hankintayksiköiden tulee olla valmiudessa vastaanottamaan ja prosessoimaan standardin mukaisia sähköisiä laskuja 27.11.2018 mennessä => kansallinen vastuu VM
 - » Jäsenvaltiot voivat siirtää alueellisten ja paikallisten toimijoiden takarajaa mahdollisten erityistarpeiden vuoksi 12 kk:lla (rajalliset resurssit, mahdollisesti kehittymättömämpi infra)

Suomen suunnitelma (VM) ja tilanne nyt

- VM arvioi kesällä 2014, että liikkeellelähtö Suomessa samana syksynä
 - » Ilmeisesti oli tarkoitus tehdä oma laki
 - » Työryhmä? Kuntien edustus tärkeä
- Suomessa haaste standardoinnin laadinnan hallitseminen
 - » Standardin vaatimukset tuntuvat kohdistuvan suorimmin kuntiin ja niiden järjestelmiin, valtiolla käyttöönotto/integrointi lienee (?) helpompaa.
 - » Lähtötaso kunnissakin hyvä => vältettävä ratkaisuja, jotka ovat kuntien tieto- ja taloushallinnon kannalta epätarkoituksenmukaisia
 - » Direktiivissä paljon teknisiä yksityiskohtia
- Miksi julkisten hankintojen sähköistä laskutusta käsitellään erikseen?
 - Suomessa (ja eurooppalaisellakin tasolla) on jo toimivia järjestelyjä => toimintatavan omaksuminen hankintoihin liittyvissä maksuissa pitäisi olla yksinkertaista
 - ”Jälkeen jääneiden” järjestelmien valvonta?
 - => Suomen syytä olla aktiivinen, jotta saavutettu kehitystaso voidaan turvata ja hyödyntää
- Huhtikuu 2017: Mikä on VM:n eteneminen valmistelussa?

Tilit ja maksujen välitys jatkoissa

- Sähköinen laskutus keskeinen elementti, myös osa hankintaprosesseja
 - » Joustavan ja saumattoman ketjun tarve
- Eri osapuolten roolit ja merkitys
 - » Uudistusten myötä työnjako julkisen sektorin sisällä; taloushallinnon näkökulma – kuka hoitaa, mitä kontaktipintoja
 - Pankit
 - Ohjelmistotalot
 - Operaattorit
- Mitä vaikutuksia julkisen sektorin organisaatioiden tulevilla muutoksilla on rakenteisiin / tarpeisiin?

Maksujenvälityspalveluiden kilpailuttaminen

- Kuntien ja kuntayhtymien tilanteet tälläkin osa-alueella erilaisia
 - » Volyymit, sidosryhmäpinnat, laskujen sisältö ym. vaihtelevat
- Kunnan talouden hallinnan näkökulmasta tilien ja maksujenvälityksen kilpailuttaminen yhtä perusteltua kuin muidenkin rahatoimen osa-alueiden
- Yhtäältä taustana maksujen välityksen toiminnallinen luonne, toisaalta volyymeista riippuen mietintä, montako palveluntarjoajaa
 - » Ei valintaa tässäkään pelkästään hinnan perusteella
- Kilpailutuksen kriteerien oltava mahdollisimman yksiselitteiset, toisaalta kaikilla niillä, joille tarjouspyyntö toimitetaan, tulee olla mahdollisuus tarjota
- Kriteereitä tarkasteltava
 - » Operaattorit ja ohjelmistotalot kommentoineet kuntien tarjouspyyntöjen ”kohtuuttomia” ehtoja – tarjousta ei ole voitu jättää
 - » Erityisesti vastuukysymykset
- Voiko organisaation toiminnan luonteen muuttuminen ja volyymien pieneneminen vaikuttaa sopimusten ehtoihin?

Kiitos !

Jari Vaine

erityisasiantuntija, rahoitusala

puh. 09 -771 2018, 050 562 7687

jari.vaine@kuntaliitto.fi